

"NAŠ GLAS" izide vsakega prvega, in petnajstega v mesecu. Naročnina za celo leto din 40.—, za pol leta din 20.—, za četrt leta din 10.—. — Za inozemstvo je dodati poštino. — Oglasi po ceniku. —

NAŠ GLAS

Uredništvo: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/I. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Upravništvo: Ljubljana, Frančiškanska ulica št. 6. Račun poštne hranilnice v Ljubljani št. 11.467.

List za državne nameščence in upokojence

Doklade rodbinskih staroupokojencev

Že z odločbo ministrskega sveta od 8. oktobra 1924., D. R. št. 107.201, o draginjskih dokladah državnih upokojencev so bile družinam umrlih staroupokojencev priznane znatno nižje osebne doklade kakor jih je ista odločba priznala družinam tistih umrlih drž. uslužbencev, katerim so bile pokojnine odmerjene (ali bi jim bile odmerjene) po novih zakonih in novih plačah. Prvim, t. j. družinam upokojencev, ki so jim bile pokojnine odmerjene po zakonih in plačah izpred 1. sept. 1923., so bile priznane osebne doklade v isti višini kakor osebnim staroupokojencem, upokojenim po največ dvajset letih službe, oz. staroupokojenim zvaničnikom ali služiteljem. Družinam upokojencev, upokojenih po 1. septembru 1923., ki so jim bile pokojnine odmerjene po novih prejemkih, so bile pa priznane osebne doklade v tisti višini, kakor so jih uživali ali bi jih bili uživali njihovi umrli družinski poglavarji. Seveda so bile te doklade znatno višje.

Isto stališče je zavzela tudi kesnejša uredba o drag. dokladah držav. upokojencev od 14. marca 1932., št. 11.330/I. Tudi po teh predpisih se je družinam staroupokojencev določila osebna doklada v znatno nižji meri kakor družinam po 1. septembru 1923. umrlih in z novimi prejemki upokojenih uslužbencev.

Prav tako je to vprašanje urejeno tudi v zdaj veljavni uredbi o dokladah upokojencev od 19. septembra 1935., št. 37.600/I. Po teh določitih gre rodbinskim upokojencem, ki jim je pokojnina odrejena po prejemkih in zakonih, ki so bili uveljavljeni po 31. avgustu 1923., tista osebna doklada, ki bi jo imele osebe, od katere izvajajo pravico do pokojnine. Rodbinskim upokojencem s prejemki po zakonih izpred 1. septembra 1923. gre pa mnogo nižja doklada, po posebnih tabelah čl. 2. uredbe.

Edino izjemo od spredaj navedenega načela, ki je sprejeto v vseh treh uredbah, predstavlja predpis tretjega odstavka člena 10. sedanje uredbe. Ta določa, da imajo rodbinski upokojenci, naštetih v čl. 3. in 9. cit. uredbe, ki jim je pokojnina odmerjena po smrti imenoma navedenih visokih staroupokojenih uradnikov, vendarle isto osebno doklado, ki so jo imeli in jo še imajo njihovi družinski poglavarji, od katerih izvajajo pravico do pokojnine. To so preostali svojci pokrajinskih namestnikov, velikih županov, banov, poslaničnikov, narodnih poverjenikov, fin. delegatov, predsednikov drž. sveta, glavne kontrole, kasijskega sodišča in raznih drugih višjih sodišč, rednih univerzitetnih profesorjev, generalov itd. Družinam teh visokih uradnikov gre torej ista viso-

ka osebna doklada, do katere je imel pravico pokojnik, to je po tri tisoč dinarjev, predsedniku ministrskega sveta pa po štiri tisoč dinarjev na mesec.

Nasproti ti izjemni določbi pa dobivajo družine vseh ostalih staroupokojencev neprimerno nižje doklade in to po višini pokojnine. Ta razlika v osebni dokladi prav gotovo ni v ničemer utemeljena in je tudi socialno gotovo zelo krivična. Če se je zakonodavcu zdela osebna doklada za družine navedenih visokih uradnikov prenizka, je gotovo še mnogo bolj prenizka tudi za družine drugih staroupokojencev, ki je nesorazmerno nižja. Saj znaša v najboljšem primeru v prvem draginjskem razredu najvišja osebna doklada staroupokojenega rodbinskega upokojenca največ 1540 din na mesec, toda to je šele pri pokojnini, ki znaša preko sedem tisoč dinarjev na leto. Takih primerov je pa med staroupokojenci tako malo, da jih je skoraj mogoče naštetih na prste. Za zvaničnike in služitelje so pa določene osebne doklade, ne glede na število let in višino pokojnine, po 650, 550 in 500 din na mesec, oziraje se na draginjski razred. Če primerjamo višino teh doklad z višino onih, ki znaša tri tisoč oz. celo štiri tisoč dinarjev na mesec, nam bo ta razlika še posebno močno postala očitna.

Gotovo je, da je to stanje trajno nevzdržno, ker ni nobene stvarne, ne moralne podlage zanje. Treba bi bilo, da se za vse staroupokojene družine uvede in prizna isto načelo, da jim namreč pripada tista osebna doklada, kakor bi pripadala ali je pripadala njihovim družinskim poglavarjem. Zakaj naj bi se to razlikovalo med družinami staroupokojencev in novih upokojencev, ni uvideti.

V ta namen naj bi se sedanja uredba tako popravila, da bi se čl. 5. črtal, v čl. 10. naj bi se pa prvi odstavek spremenil takole: »Rodbinskim upokojencem, katerim je bila pokojnina odmerjena po smrti oseb, navedenih členih 2., 3., 4. in 9. te uredbe, pripada vsem tista osebna doklada, ki jo imajo ali bi jo imele osebe, od katerih izvajajo pravico.« Odstavek 3., čl. 10., naj bi se pa črtal, ker ne bi bil več potreben.

S tem popravkom bi se osebne doklade vseh rodbinskih upokojencev prav znatno zvišale in s tem končno vendarle pravično izenačile. To bi za državni proračun ne pomenilo prehude obremenitve, ker je število teh rodbinskih staroupokojencev itak že zelo nizko, mimo tega pa tudi stalno pada. Prej ali slej bo pa treba to različno tretiranje upokojencev odpraviti, ker sedanje stanje nasprotuje čuti enakopravnosti in pravičnosti.

Državno uslužbenstvo na Hrvaškem

V zagrebškem dnevniku »Večer« je v obliki razgovora objavil svoje misli o stališču sedanjih vodečih političnih činiteljev na Hrvaškem nasproti vprašanju državnega uslužbenstva voditelj »Gospodarske Slog«, dr. Rudolf Bičanić. Iz tega članka objavljamo v informacijo slovenskim držav. uslužbencem naslednje:

»Predvsem načelno stališče. V revnem narodu, kakršen je naš, ne morejo uradniki pričakovati, da bodo prejeli za svoje delo nagrade preko moči naroda samega. Zato tudi ne morejo zahtevati, naj se njihov življenjski standard izenači s standardom življenja zapadnih in severnih evropskih narodov. V revnem narodu tudi plače ne morejo biti bogate.

Uradniki si morajo biti v svesti, kakor tudi vsak drug javni delavec, mogel bi pa reči, tudi vsak človek, da mora biti njihov življenjski standard, dosledno temu pa tudi njihovi dohodki, nujno zvezan z življenjskim standardom naroda, v čigar sredini žive. Pri nas pomeni to kmetijski narod. Če bi to drugače gledali, ne bi gledali na stvar s splošno narodnega stališča, temveč s stališča stanovskih pravic. Mislim, da je treba taka srednjeveška stališča odločno pobijati.

Edino zdravilo za splošno in trajno izboljšanje življenjskega standarda vidim v tem, da se uradniki resno pobrigajo hkrati z ostalim narodom za to, da se dvigne skupni življenjski standard vsega naroda. Kadar bo vse-

mu narodu šlo bolje, bo šlo bolje tudi uradnikom. Naglasiti moram, da po mojem mnenju danes vsi uradniki niso tako plačani, da bi mogli vsaj dostojno živeti.

Kljub temu, da država izdaja nad 5 milijard dinarjev za uradnike, torej skoro polovico državnega proračuna, in da nad milijardo dinarjev gre za upokojence, je vendarle zelo veliko število uradnikov zelo slabo plačanih.

Vprašanje je v tem, ker jih je preveč in ker njihovo delo za narod ni tako produktivno kakor bi moralo biti. Narod se z vso pravico upira, da so izdatki za uradnike previsoki, če se upošteva, kakšne koristi ima narod od uradništva. Toda to je hud problem, ki zahteva reorganizacijo celotne javne uprave in ki mu bo nova hrvatska vlada gotovo posvetila vso pozornost. Kar je treba zdaj storiti in to takoj, to so stvari, o katerih mnogi pošteno in pravični uradniki, kakor tudi naša javnost sama, niso zadostno poučeni. Treba zlasti poudariti, da gre za visoke uradnike in njihove ljubljence, ki so vsi po vrsti bili nosilci in izkoriščevalci diktatorskih režimov, v katerih so bili birokratje nosilci oblasti.

Tako sem na pr. videl začuden obraz nekega poštenega sodnika na visokem položaju, ko sem mu pripovedoval, da je bilo v banki upravi v Zagrebu na desetine uradnikov, ki so prejeli plače, pa niso prihajali v urad. Bili so načelniki, ki so imeli po deset, petnajst in dvajset tisoč dinarjev izrednih dohodkov na mesec. Tudi njihovi protežiranci so prejeli visoke prejemke. Najstrašnejše je pa dejstvo, da to baje ne predstavlja nikake korupcije, temveč da je vse storjeno v tako imenovani zakonski obliki, in sicer v obliki izrednih dohodkov.

Sreski načelniki so, ki prejemale po 25.000 dinarjev dohodkov na mesec. Enako je v Beogradu z ministrskimi načelniki. Govore o nekem mi-

nistrskem načelniku, da ima petdeset tisoč dinarjev dohodkov na mesec, kadar pa potuje v inozemstvo, dnevnicu tri tisoč dinarjev, razen potnih stroškov. Še en primer: znano je kolikšna revščina je na našem Krasu. Znano je pa prav tako tudi, ali vsaj znano bi moralo biti, vsi naši javnosti, da se po pravilniku izda tretjina iz sklada za pogozdavanje — za nagrade visokim uradnikom ministrstva za gozdo-ve. Vprašuje se, ali je še kak pošten človek, je še kak uradnik, če je v njem le še sled občutka in ljubezni do naroda, da ne bi z bičem udaril te čuvarje države?

Mogoče bo zdaj komu jasneje, zakaj je ta gospoda s tako srditostjo čuvala državo. Obenem, ko so uradnikom, pa tudi upokojencem odvzeli plače, zaradi poplave, je centralistična smer tlačila zmerom večje dohodke svojim ljubljencem in izkoriščevalcem v žepu.

Da bo mogoče uradniško vprašanje pravilno rešiti, je treba pričeti pri vrhovih. Predvsem je treba energično in odločno razčistiti vprašanje sinekur in izrednih dohodkov. Osebnostem prepričan, da bi se slugam in najnižjim uradnikom mogle plače občutno izboljšati, če bi se malo prizreale plače te visoke gospode. Zelo mi je ljubo, da je moj članek v »Gospodarski Slogi« (ki ga bomo tudi mi v prevodu objavili), izzval tolikšno vznemirjenje in komentarje javnosti, zlasti v uradniških vrstah.

Vsi, ki imajo maslo na glavi in ki nimajo čiste vesti, se bodo sklicevali na uradniško solidarnost in imenovali moje pojmovanje morebiti »kmetjsko demagogijo«. Mislim, da ima vsa poštena in narodna javnost dolžnost, da se zanima za to, da se uradniški dohodki tako urede, da bodo v skladu z načeli človečnosti in socialne pravičnosti, ki mora veljati ne le za uradnike, temveč za vse ljudi.

Dvoje potrebnih uredb

Ministrski svet je predpisal dve uredbi, ki sta postali nujno potrebni zaradi svetovno političnih dogodkov zadnjega časa. To sta uredba o odložitvi plačevanja najemnine, ki jih dolgujejo osebe, poklicane v vojaško službo, in pa uredba o odložitvi izvršb proti civilnim osebam v vojaški službi.

Po prvi uredbi, ki ima namen zaščititi vpoklicane državljane pred neugodnimi posledicami, ki bi jim mogle nastati, ker zaradi izvrševanja vojaške dolžnosti ne bi mogli plačati najemnin, je predpisano, kako je ravnati v takih primerih. Od oseb, ki so poklicane k vojakom za najmanj 15 dni, se ne more, dokler služijo pri vojaki — in še tri mesece po odpustu iz vojaške službe, zahtevati plačilo dolžne in zapadle najemnine za najeta stanovanja. To določilo pa ne velja za obveznike, ki služijo v rednem stalnem kadru. Predpis se uporablja tudi glede najemnin za poslovne prostore, če je moral vpoklicanec zaradi odhoda k vojakom prenehati z obratovanjem ali pa če se je isto znatno zmanjšalo. Enako je tudi zaščiteno najemnik, ki sicer sam ni bil poklican k vojakom, pač pa oseba, ki je v pretežni meri skrbel za vzdrževanje najemnika.

Prekinejo se vsi že pred uveljavljenjem te uredbe (7. oktobra 1939.) začeti postopki zaradi poplačila najemnin. Novi postopki se morejo začeti šele, ko mine prej navedena zaščitna doba.

Predpisi uredbe pa ne veljajo za tiste najemnike, ki se jim dohodki zaradi vpoklica k vojakom niso nič zmanjšali. Po poteku zaščitne dobe

mora najemnik po tem času dospelo najemnino plačati, poleg nje pa še polovico tekoče redne najemnine kot odplačilo za dolžno najemnino, ki je bila po uredbi odložena.

Uredba o odložitvi izvršbe pa predpisuje, da se proti osebam, ki služijo pri vojaki (razen v kadru), ne sme, dokler so v vojaški službi in še mesec dni po odpustu iz nje, ne dovoliti, ne opraviti nobena izvršba za poplačilo terjatev iz zasebnopravnega naslova. Če sodišče, ki ne ve, da je zavezanec vpoklican, dovoli izvršbo, se mora le-ta ustaviti in se razveljavijo vsa že opravljena izvršila dejanja, ko se ugotovi, da je zavezanec pri vojaki.

Pred uveljavljenjem te uredbe (7. oktobra 1939.) začete izvršbe se uradoma odlože, dokler traja zaščita. Sodišče izda sklep o odložitvi, ko obvezanec sporoči, da je pri vojaki. Isto stori sodišče, če kakor koli izve za to okolnost. Ne veljajo pa ti predpisi, če je bila prisilna dražba že pravomočno opravljena.

Izvzete so od ugodnosti te uredbe terjatve službojemnikov, izviraajoče iz službenega razmerja, terjatve za vzdrževanje, blagovni dolgovi in dolgovi za živila nad 1000 din ter terjatve obrtnikov, ki presegajo 1000 din. Enako se izvzamejo od predpisov te uredbe tudi terjatve tistih upnikov, ki so gmotno slabotnejši kakor zavezanec, če se letemu dohodki zaradi vpoklica niso znižali, kar odloči sodišče na upnikov predlog.

Z obema uredbama bo mogoče marsikatero znatno oškodovanje vpoklicanih preprečiti.

Profesorske težnje

Na zadnjem obnem zboru Jugoslovskega profesorskega društva, ki je bil v dneh 6. in 7. julija v Sarajevu, so zborovalci sprejeli tudi tole resolucijo:

1. XX. kongres Jugoslov. profesorskega društva pričakuje s popolnim zaupanjem, da je prosvetno ministarstvo v celoti sprejelo dopolnila k načrtu uredbe o spremembah in dopolnitvah zakona o srednjih šolah, katere je predložil glavni odbor društva, ker bi edino ta dopolnila zadovoljila večino dvajsetletnih zahtev profesorskega stanu, in sicer v interesu pouka in šole.

2. Odločujoči činitelji naj poskrbe, da se uradnikom vrnejo vsi dohodki, katere je uradniški zakon iz leta 1931. določil in ki so jim takrat tudi prejemali.

3. Za učitelje srednjih in srednjih strokovnih šol naj se uvede stalno in avtomatsko napredovanje.

4. Kongres ugotavlja, da Jugoslov. profesorsko društvo zdaj ni zastopano v glavnem prosvetnem svetu, kamor naj bi se imenoval tudi sedanji društveni predsednik kot zastopnik profesorskega društva.

5. Profesorjem, ki so bili leta 1932. odpušteni iz državne službe, pa so bili pozneje spet sprejeti v službo, naj se ta čas izven službe prizna za napredovanje.

6. Glavni odbor naj pri predsedniku vlade, finančnem in drugih ministrih, pod katerimi so šole, izposluje, da se omoženim profesorjem vrne vsa odvzeta doklada.

7. Učiteljem, ki so služili kot pogodbeni uradniki, naj se priznajo leta pogodbene službe v vseh upravičenih primerih, kadar dobe naše državljanstvo in postanejo redni učitelji.

8. Kongres zahteva od odločujočih činiteljev, naj bodo otroci učiteljev srednjih in srednjih strokovnih šol oproščeni državne šolnine in drugih samoupravnih taks v zvezi s šolanjem, ker tudi otroci uslužbencev drugih resorov uživajo slične ugodnosti.

9. Zaradi kar najboljšega uspeha pri pouku je treba, da strokovni nadzorniki po opravljenem nadzorovanju prirede za učitelje dotične stroke vselej vzorno predavanje.

10. Diplomiranim akademikom, ki so honorarni učitelji z nagrado od ure, naj se po dveh letih nepretrganega službovanja dovoli opravljanje profesorskega izpita.

11. Glavni odbor naj do prve plenarne seje preuči organizacijo olajšav za strokovno izpolnitev učiteljev srednjih in srednjih strokovnih šol.

12. Zborovalci opozarjajo javnost in pristojne činitelje na inozemsko defetistično zakulisno propagando na naših šolah, ki silno negativno učinkuje na narodno vzgojo mladine in slabi narodno silo države. Profesorji zahtevajo, naj se ta škodljivi pojav prepreči z vsemi sredstvi.

13. Kongres pooblašča glavni odbor, naj reši vprašanje profesorskega Doma na najprimernejši način, in sicer na plenarni seji.

14. Strogo naj se izvajajo paragrafi zakona o učiteljskih, ki govore o internatih na teh šolah.

Iz stroke finančne kontrole

Kakor smo objavili, je finančni minister dne 13. oktobra sprejel odposlanstvo »Združenja zvaničnikov fin. kontrole«. V deputaciji je bil predsednik osrednjega odbora Josip Šulić in predsednika ljubljanske in zagrebške sekcije. Zastopniki so predložili finančnemu ministru slabo gmotno stanje, v katerem životarijo zvaničniki fin. kontrole in ga prosili naj čimprej izda že izgotovljeno in pripravljeno novo uredbo. Finančni minister dr. Juraj Šutej je odposlanstvu odgovoril, kakor posnemamo po »Financijski kontroli«, takole:

»Mi smo, gospodje, že videli, da se mora pomagati stroki fin. kontrole. S svojimi sodelavci že izdelujemo vašo novo uredbo in podpisana bo v najkrajšem času. Bila bi podpisana že morabit jutri, toda čakati moramo z njo, dokler ne bo izdana nova uredba o organizaciji celotne finančne uprave, ker ima vaša uredba z ono zveze. Tudi uredbo o organizaciji fin. uprave že izdelujejo in se že sklicujejo seje v ta namen, tako da ne bo dolgo trajalo.

da se podpiše tudi uredba za fin. kontrolo. Z novo uredbo bodo dobili organi fin. kontrole službeno doklado s prenočinami in hranarinami, ki bodo odslej za trikrat višje od dosedanjih.

S to uredbo se bo uslužbencem fin. kontrole izboljšal življenjski standard in upam, da bodo znali ceniti naša prizadevanja in da bodo s svojim delom realizirali vse izdatke, za kolikor se bo novi proračun zvišal zaradi izdajanja te uredbe.

Vem, da je stroka fin. kontrole zelo važen činitelj na polju zaščite in zbiranja državnih dohodkov. Zato naj Združenje po svojem strokovnem časopisu obvesti organe fin. kontrole, da imamo namen, pomagati stroki fin. kontrole, uslužbenci naj se pa zavedajo svojih težkih dolžnosti in naj se poprimejo dela za zaščito državnih interesov bolj kakor kdaj prej, da bi se prihodnji proračun uravnesil. Zaradi vaše nove uredbe oz. službene doklade in zvišanih prenočin in hranarin se predstavlja nov, za približno 23 milijonov višji izdatek. Prepričan sem,

da bodo organi fin. kontrole s svojim vestnim in neutrudnim delom ta izdatek povrnili državi, ker bodo v prihodnje bolj sposobni za življenje in s tem za službo.

Vem, da organov fin. kontrole zaradi njihove službe in nalog ljudstvo ne ljubi, toda navzlic tega mora stroka fin. kontrole opravljati svoje dolžnosti kar najvestneje in najmarljiveje in mora biti brez vseh očitkov. Finančni organ mora biti najprej človek in svetovalec ljudstva, zlasti revnega in poštenega ljudstva in vsak se mora zavedati, da more in da mora temu ljudstvu pomagati v njegovi revščini. Finančni organ mora biti samo izvršni organ svojih dolžnosti in nalog. Uporaba orožja se mora omejiti na najnujnejšo obrambo in, to šele tedaj, če je tako napaden, da mu je ogroženo življenje.

Pojasnilo mariborskega upok. društva

Od »Društva jugoslov. državnih in samoupravnih upokojencev(k) v Mariboru« smo prejeli s prošnjo za objavo tale članek:

V »Umirovljeniku«, glasilu Društva državnih in samoupravnih upokojencev(-enk) za banovino Hrvatsko v Zagrebu, števil. 19 z dne 10. oktobra 1939., je objavljen zapisnik o seji »saveza« banovinskih društev upokojencev, ki je bila dne 18. sept. 1939. v Zagrebu.

Iz objavljenega zapisnika je videti, da se je na seji obravnaval »spor ljubljanskega in mariborskega društva upokojencev«.

Po referatu g. dr. Vrtačnika, predsednika ljubljanskega društva, in po daljši razpravi, katere so se udeležili vsi navzoči, je prišlo do sledečega zaključka: »Da se preprečijo daljnji spori in zaradi tem bolj uspešnega delovanja se sklone, da se v zvezi vodeče uprave banovinskih društev sprejme samo ono društvo, katero obstoji na sedežu dotične banovine ali banovinske ekspoziture. Izjemo dela dunavske banovine, kjer že od prej obstoja banovinsko društvo v Somboru.«

Zaradi morebitnih napačnih zaključkov, posebno zaradi edinstvenega primera, da se odklanja sodelovanje z mariborskim društvom, ki je bilo tako rekoč boter pri ustanovitvi te »zveze«, in zaradi varovanja ugleda našega društva in v pojasnilo njegovim članom se čutimo prisiljene, da objavimo sledeče stvarno in objektivno pojasnilo.

Takoj po ustanovitvi samostojnega društva upokojencev v Mariboru, to je leta 1933., se je pojavila v našem odboru zamisel, da se med vsemi upokojenskim društvom v Jugoslaviji ustvari kontakt zaradi enotnega postopanja pri reševanju vseh važnih vprašanj, ki se tičejo vseh upokojencev, posebno še glede izenačenja staroupokojencev in razširjenja števila polovičnih voznišev po železnicah.

Naš društveni odbor je v ta namen julija 1933. odposlal tov. g. Vučetića v Zagreb, Sarajevo in Banja Luko, da stopi s tamk. organizacijami v stike in da predlaga skupno akcijo.

V oktobru 1933. se je udeležil naš takratni društveni tajnik kot društveni delegat sestanka zastopnikov upok. društev v Slav. Brodu. Na tem sestanku se je že po-

Glejte, gg. zastopniki, tako naj Združenje pozdravi vse organe fin. kontrole.«

Temu govoru in pozdravu finančnega ministra je dodal predsednik Združenja priporočilo članom, naj se ravna po ministrovih besedah in naj bodo vztrajni in aktivni v izvrševanju svojih delikatnih in težkih dolžnosti. Zaključil je s sledečim pozivom:

»Vem, kakor da vas vidim, da tudi to pot ne verjamete obljubam, toda zagotavljam vam, da so vse obljube resnične in izvršne in zato, ko smo čakali že desetletja, potrpežljivo počakajmo še nekaj deset dni, ker so nove obljube od novih ljudi in davno pričakovanih naših vrhovnih predstavnikov, ki so že zdavnaj videli, da je naša stroka v svojih pravicah zaradi nerazumevanja padla na najnižjo stopnjo.«

skusilo, onemogočiti sodelovanje našega delegata pri posvetovanjih, vendar je ostal poskus brez uspeha.

Na tem sestanku je bilo mariborskemu društvu poverjena naloga sestaviti spomenici:

1. glede izenačenja staroupokojencev z upokojenci po novem zakonu iz leta 1931.; 2. glede razširjenja števila polovičnih voznišev na drž. železnicah itd. — To nalogo je mariborsko društvo vestno izvršilo.

Vnovič v decembru 1934. sta obiskala društveni podpredsednik g. Vrtnjak in tajnik g. Ogorelec društvi v Somboru in v Zagrebu zaradi skupnega sodelovanja, nato pa ista in II. podpredsednik g. dr. Zmavc še večkrat.

Oktobra 1936. se je udeležil skupne konference delegatov v Zagrebu g. Vrtnjak, kateremu je bilo izrečeno priznanje za naše neumorno sodelovanje. Naše društvo je tudi brez odlašanja nakazalo gmotne podpore društvoma v Somboru in v Zagrebu za izdatke, ki so bili potrebni v skupnih akcijah.

Iz navedenega se vidi, da je naše društvo rade volje sodelovalo z drugimi upokojenskim organizacijami v korist vseh upokojencev, da je pokazalo veliko dobre volje, dokler ni začel pihati oster veter iz Ljubljane proti nam, in sicer zaradi tega, ker smo hoteli ostati v svojem društvu lastni gospodarji.

»Spora« z ljubljanskim društvom nismo imeli, nismo ga iskali in ga tudi ne bomo!

O ti zadevi ni treba več gubiti besed, ker je ista za naše društvo končno rešena.

Naša iskrena želja je bila in je, z vsemi upokoj. organizacijami v Jugoslaviji složno v korist vseh upokojencev sodelovati, pa naj se imenujejo »banovinska« (— naše društvo bi si tudi bilo to ime lahko »uradoma« izposlovalo, če bi to le hotelo, ker njegov delokrog obsega področje vse dravske banovine —) ali z onimi, katera so se ustanovila v nebanovinskih mestih, ker je to za slogo in uspeh brezpomembno.

In le iz tega vzroka se je naš odbor obrnil v letu 1937. na »vodilno« društvo v Zagrebu z vlogo, naj se naše društvo kakor prej pritegne k sodelovanju. Ta vloga je ostala v bistvu nerešena.

George Milburn:

Najmočnejši v Oklahomi

Človeka je kar pomirilo, če je videl, kako so se Muncyju Morganu na širokem rjavem hrbtu pod kožo napenjale kite. Spomnil si se na veter, ki veje po prerijski travi.

Muncy je bil podkovski pomočnik pri Vinceju Blancu. Ko je bil star šestnajst let, je prišel v kovačnico. Muncy je bil močan fant. Zagrabil je konja za nogo in si jo stisnil med stegna, tako da konju nobeno branje ni nič pomagalo. V vsi okolici ga ni bilo konja, ki bi se bil mogel izviti Muncyju, kadar ga je prijel. Muncy je tudi brez težave zvil kos jekla z roko.

Na Muncyjevo pamet v našem mestu ni nihče dosti dal. Njegovi starši so se nekoč priselili z neko skupino obiralcev bombaža. Muncy je takrat delal, kjer je pač našel kak opravke, dokler ni končno dobil stalne zaposlitve v kovačnici. Muncyjeva družina je naložila spet vse svoje ropotije na pokriti voz in se spet odpeljala. Muncy je pa ostal pri nas v mestu.

Dorasel je v mogočnega, kosmatega moža, ki mu ni bila nobena reč pretežavna. Šel je race streljat, kadar je ledeni sever bril preko plitvih jezerc. Voda je bila pokrita s tanko ledeno skorjo. Muncy ni nosil nikoli vodnih škornjev. Če mu je padla raca v vodo, si je sezul čevlje in slekel hlače in bos bredel v ledeno vodo po raco.

Vince Blanc je hotel iz fanta narediti kovača, toda delo Muncyja ni zanimalo. Vince je zmerom iznova poskušal ga pripraviti do tega, da bi se izučil kakega rokodelstva, da bi se lahko lotil boljšega kovaškega dela in da mu ne bi bilo treba ostati zmerom samo pri podkovanju konj. Toda Muncyja je železno rokodelstvo dolgočasilo. Hotel je postati poklicni rokoborec. Vsako nedeljo popoldne je iskal fante, s katerimi bi se lahko uril v rokoborbi. Toda bil je premočen. Ni ga bilo fanta, ki bi bil hotel priti v klešče možu, ki je z lahkoto obdržal nogo nemirnemu konju med svojimi stegni.

Edini, ki se je pripravil do tega, da se je poskušal z Muncyjem Morganom v borbi, je bil čevljar Avgust Kunkel. Tudi Avgust je bil močan mož. Sicer Muncyja ni mogel vreči ob tla, bil pa mu je vseeno dostojen nasprotnik. Kljub temu se Muncy ni rad boril z Avgustom, ker je bil leta svobodomislec.

»Nič rad nimam opravka z nekom, ki povsod naokoli pripoveduje, da s svetim pismom ni vse v redu« je izjavil Muncy. »Prav res se ne borim rad s takim človekom.«

Napravil si je lutko iz slame in platna. Na dvorišču za kovačnico je na njo poskušal razne prijeme. Tudi se je razen tega vpisal v rokoborski dopisni tečaj pri neki šoli v Omahi, Nebraska. Prihajal je vedno iznova v sprednji konec delavnice, da mu je Vince Blanc prebiral navodila.

Vsako jesen so prihajali v naše mesto potujoči glumači. Največjo privlačno moč je predstavljala vselej skupina atletov, rokoborcev in boksačev, žilavih, za pijačo

navdušenih starih bajt, ki so stali na odru pred šotiri. Vabnik je izzival vse na boj. Casih je ponudil po dolarju za minuto sistema, ki bi se deset minut mogel upirati atletu. Poklicnim rokoborcem je bilo navadno seveda prav lahko opraviti z meščani. Če so pa kdaj zares naleteli na pravega, se jim je že kako posrečilo, s kako zvižajo izogniti se plačilu nagrade.

Muncy Morgan je stal zmerom med množico pred atletskim šotorom. Poslušal je z odprtimi usti ves ta hrup, jabolko se mu je pa pomikalo gori in doli po vratu. Če je vabnik ljudi izzival na borbo, se je že pripravil, kakor da hoče sprejeti poziv, toda bil je zmerom preveč boječ. Misi, da bi se moral kazati pred tolikimi ljudmi, ga je zadrževala. In mož, ki so ga atleti zmerom sami iz svoje skupine porinili v ospredje, je vselej prehitel Muncyja.

Potujoči glumači so spet prišli v naše mesto. V soboto zvečer, pred zadnjim predstavo, je bil rokoborec atletske skupine tako predrzen, kolikor se je le dalo. Potrebovali so novo privlačno moč. In zaključive besede niso nikoli ostale brez učinka.

Rokoborec v obledelem rdečem trikotju s preznjenimi usnjenimi kolenkami, je stal široko razkoračen na leseni ploščadi. Molil je predse svoj izžiti obraz in našobil ustnice. Udaril se je po košmatih prsih.

»Kaj pa je z vami, kmečkimi cepci?« je vprašal. »V tem gnezdu menda ni nikogar, ki bi imel kaj korajže. Pravkar smo obljubili po dolarju od minute slehernemu, ki je v stanu deset minut se ustavljeni! Vsi skupaj ste bojzljivci.«

Muncy Morgan je bil pravkar dokončal svoj rokoborski tečaj. Tega izzivanja ni mogel več mirno prenašati. Stopil je na prejšnjem in s svojimi mogočnimi rameni odri-nil množico. Majava ploščad se je kar zazibala, ko je stopil nanjo.

Vabnik je takoj spojnal, da bi bil Muncy imenitna privlačna točka. To je izrazil. Pustil je Muncyja na odru in ga vlekel, namesto da bi odredil, naj se borba takoj začne. Pred šotorom se je zbiralo zmerom več ljudi, končno so se drug za drugim zgnatli za rokoborce v šotor.

»Je tale slabši najboljši, kar premore vaše mesto?« je vprašal vabnik. »Bojim se, da ga Tony tako hitro položi na obe rameni, da boste za svoj denar malo videli.«

Poklicni rokoborec se je Muncyju zarežal v obraz. Množica je tulila: »Spustite Muncyja nanj! To je pravi fant! Muncy, le dobro ga zdelaj. Tla pomedij z njim, Muncy!«

Muncy je bil že razdražen, ko je lezel na ploščadi. Norčevanje vabnikovo ga je razkačilo. Hotel se je že vreči na rokoborca, ki je pa ročno odskočil.

Ko so privabili tudi poslednje gledalce k ploščadi, je vabnik dejal Muncyju: »Tako, prijatelj, sedaj pa le pojdite v šotor in si oblečite triko. Nato se match lahko prične.«

Muncy je odgovoril: »Vrag vas vzemi, boril se bom tak, kakršen sem.«

Vabnik se je upiral: »Ne, obleči morate triko, nočemo, da bi kdo lahko trdil, da ni šlo pri nas vse fair.«

Muncy je šel za lastnikom šotora. Množica je pritisnila in kupovala vstopnice.

Po ureditvi našega notranjega razmerja na letošnjem občnem zboru smo apelirali na »vodilno« društvo v Zagrebu, za kate-rega vzvišeno nalogo smatramo, da združi vse pozitivne sile v dosegu izboljšanja položaja vseh upokojencev, žal brez uspeha, kakor kaže navedeni sklep.

Ugotavljamo, da »savez« upokojenskih društev formalno-pravno sploh ne obstoja, ne spuščamo se v kritiko utemeljitve somborskega delegata glede postopanja po § 76. u. z., za nas je edino važno, da pojasnimo upokojencem, kako se pospešuje sloga in štiti svoboda v upokojenskih organizacijah.

To pojasnilo smo bili dolžni dati našim članom zato, da ne bi morda smatrali, da so člani manjvrednega, drugorazrednega

društva. Naše društvo šteje danes 1867 rednih članov, 873 članov Podpornega sklada in je kljub skromni članarini 1 din na mesec, do konca septembra t. l. razdelilo svojim revnim članom nad 24.000 din na podporah in je od leta 1936. na posmrtnih podporah izplačalo nad 74.000 din, ter ima nad 46.000 din društvenega premoženja.

Naše društvo stoji po številu članstva med upokojenskih organizacijami v Jugoslaviji na tretjem mestu, in že iz tega vzroka ne more dopustiti omalovaževanja.

Maribor, dne 28. oktobra 1939.

Predsednik v z.: Tajnik:
Vrbnjak s. r. Koudelka s. r.

Še o uživanju dveh pokojnin

Pod tem naslovom smo nedavno v našem listu objavili zanimivo razsodbo državnega sveta. Ta je ugodil tožbi neke učiteljice, ki je prejela poleg osebne državne pokojnine tudi občinsko rodbinsko pokojnino, kar ji je pa finančno ministrstvo osporilo. — Neki prijatelj lista nam je zdaj poslal še naslednje podatke, iz katerih je videti deloma podoben primer, le da tod upokojenec ni dosegel pri državnem svetu ugoditve svojim zahtevam.

Državni uslužbenec A. B. je bil upokojen začetek leta 1924., ker ni bil preveden na novi uradniški zakon iz leta 1923. Star je bil ob upokojitvi komaj 35 let, imel je pa za pokojnino računljive državne službe 15 let.

Kmalu po upokojitvi ga je sprejela v svojo službo občina N. Čez tri leta je bil tam nastavljen definitivno kot uradnik III. kategorije s pravico do pokojnine. Svojo osebno pokojnino od države je prejemal tudi po nastavitvi v občinski službi, ker ta plača ni dosegla dopustnega maksimuma postranskih dohodkov. S septembrom 1936. mu je bilo pa izplačevanje pokojnine ustavljeno in predpisana vrnitev preplačila v znesku skoro 35.000 din, kolikor je baje nepravilčno prejel iz državne blagajne.

Upokojenčevu pritožbo je finančno ministrstvo kot neutemeljeno zavrnilo, nakar je upokojenec vložil tožbo na državni svet. Ta je tožbi ugodil in izpodbijano odločbo razveljavil. V razsodbi je med drugim utemeljeval svoje stališče s tem: »Po tem zakonskem predpisu (točka 6. § 80. fin. zakona za l. 1933./34., s katerim je bila dodana § 132. u. z. nova, 5. točka, po kateri izgubi drž. upokojenec pokojnino tudi z vstopom v samoupravno službo, ki mu daje pravico do pokojnine; op. ur.) pa izgube pokojnino samo tisti upokojenci, kateri bi vstopili v samoupravno službo v zvanje, ki daje pravico do pokojnine, ali ki bi tako pokojnino dobili po uveljavljenju tega predpisa oz. po l. aprilu 1933.« Na podlagi te razsodbe je upokojenec prejel vse pokojninske prejemke do l. aprila 1937., ko je stopil v veljavo fin. zakon za leto 1937./38.

V tem finančnem zakonu je pa tudi določba t. 3. § 94., po kateri se morajo predpisi 5. točke § 132. u. z. uporabljati od 1. aprila 1937. dalje tudi za vse tiste državne upokojence, ki so stopili v samoupravno službo, ali so od samouprave dobili pokojnino pred uveljavljenjem t. 6. § 80. fin. zakona za 1933./34., in to ne glede na to, po katerem zakonu je bila pokojnina odmerjena. Sklicevaje se na to določilo finančno ministrstvo upokojencu od 1. aprila 1937. dalje ni priznalo pravice do pokojnine navzlic navedeni razsodbi državnega sveta. Zato je upokojenec tudi proti ti odločbi vnovič vložil tožbo na državni svet.

V ti tožbi se je tožitelj skliceval na dejstvo, da drž. svet v svoji prvotni razsodbi, izdani dne 30. avgusta 1937., ni niti omenil točke 3. § 94. fin. zak. za leto 1937./38., čeprav je bil takrat ta zakon že 5 mesecev v veljavi. Državni svet se tudi ni skliceval na določila pravkar navedenega zakona.

To drugo tožbo je pa državni svet zavrnil in zavzel stališče, na katerem je stalo finančno ministrstvo. Tožiteljevega ugovora, da bi po besedilu zakona, še bolj pa po jasnem besedilu prve razsodbe drž. sveta morali izgubiti državno pokojnino samo tisti upokojenci, ki so stopili v samoupravno službo po l. aprilu 1933., ne pa tudi tisti, ki so bili v takih službah že prej. Toda tudi to utemeljevanje ni obveljalo in upokojenec je izgubil državno pokojnino.

Tako je prišlo torej do tega, da je upokojenec, ki je zdaj star 50 let, prišel ob državno pokojnino in ob leta, odslužena v državni službi, ker mu istih občina ni vstela niti za pokojnino niti za napredovanje. Tudi prošnja, ki jo je na občino vložil po ustavitvi državne pokojnine, naj se mu državna služba vsteje v samoupravno, mu je bila zavrnjena. Čeprav ima zdaj dejansko že nad 30 službenih let, mu jih za osebno pokojnino pri občini šteje samo 15. Če si bo hotel zaslužiti polno občinsko pokojnino, bo moral služiti do izpolnjenega 70. leta. starosti, kar je pa po občinski pragmatiki nedopu-

Ko je Muncy zlezal skozi vrvi, napeto okoli borilskega odra, se je šotor kar napihaval od pozdravljanja in kričanja gledalcev.

Rokoborec je krožil okrog Muncyja. Ta je zatulil in se vrgel naravnost nanj. Zgnetena v klobuču sta padla na žimnico. Oba sta bila oblečena v enaka obledele rdeča trikoja. Razsvetljava je bila slaba. Težko ju je bilo razločiti.

Muncy je z nogami objel nasprotnika čez život. Poklicni borilec je pa Muncyja zagrabil za glavo in mu jo tiščal k tlom. Oba sta hropela na ves glas. Vsi so mislili, da je kovač nasprotnika že pripravil tja, kamor ga je hotel spraviti. Množica se je pomirila in čakala, da se eden izmed obeh prizna za premaganega.

Atlet se je otepal in se je, končno oprostil strašnega pritiska Muncyjevih meč. Muncy je divje zamahnil z roko. Zagrabil je nogo. Nekaj je zahreščalo. Počilo je kakor strel. Atlet je vstal. Muncy je brez zavesti ležal na tleh. Ležal je ves zvit, blede in plašen v plapolajoči svetlobi plinskih svetilk.

Množica je nemo obsedela, medtem ko je pristopil na oder doktor Boatright, da preišče Muncyja. Vabnik je nekaj trenutkov govoril z zdravnikom.

Nato je stopil vabnik v areno in spregovoril množici. Muncy Morgan je imel nogo zlomljeno. Zagrabil je svojo lastno nogo in si jo zlomil.

Nihče tega ni hotel verjeti. Vsi so kar pobesneli. Tisto noč je prišlo do strahovitih pretefov. Nekdo je zažgal atletom šotor, in vse šotore in vso beračijo so potujočim glumačem tako zdelali, da v sosednjem mestu niti nastopiti niso mogli.

KULTURNI PREGLED

Ocvirki iz »Etnologa«

Glasnik Etnografskega muzeja v Ljubljani je nedavno za svojo 10letnico izšel na 432 straneh. Največ je pisan v slovensščini, poleg tega pa še v ostalih (7) slovenskih govoricah, v nemščini in francoščini. Neslovenske prispevke sem nekolikaj označil za tednik »Sokolska volja«, slovenske pa naj omenim tukaj.

Župnik A. Mrkun očrtava ljudsko zdravstvo v dobrépoljski dolini. Sicer se mnoge stvari ponavljajo gotovo daleč naokoli, vendar naj bi po njegovem zgledu poklicani možje raziskali svoje področje. Meni na pr. je novo, da narod časti sv. Erasma zato, ker so mu nejeverniki izmotali čreva iz trebuha na motovilo. Priimek Oražem ali Ražem priča, da je bil svetec nekdaš res dobro poznan.

»Oselnik« pri Slovencih in drugod po Evropi je snov Koštiálove razpravice. Koroški rüh (rog) me je dregnil v nos, ker moj sošolec Rüh izvaja od tod svoj priimek... Nekaj vrstic je le za odrasle kakor tudi sestavek istega filologa: Kdo je — »divja horda?«, kjer novomeški profesor niza iz vseh mogočih jezikov sličnice za nelep srbsko kletvico (stupro tibi matrem), celo v nemščini (ich serte dir die muoter).

M. Kos objavlja srednjeveške listine iz Metlike. Ta ali oni bo rad primerjal nekdanjo nemščino z današnjo. Začetnik se bo

3/4 ZAVITKA

Kneippove

SLADNE KAVE TVORI DRAGOCENI
PRAŽENI SLADNI SLADKOR

stno. Po določitih iste bo moral v pokoj že s 25 službenimi leti — ko bo dejansko odslužil polnih 40 let.

Navedene določbe fin. zakonov, ki so upokojencem ukrnile pravice, vsebovane v uradniškem zakonu, so za prizadete izredno škodljive, včasih skoro usodne. Pri tem je treba pomisliti, da zadevajo skoro izključno le uslužbence z nizkimi in najnižjimi postranskimi prejemki, ki imajo tudi nizke, t. j. nepopolne pokojnine, ker pač niso odslužili vseh predpisanih let. — Med takimi upokojenci je tudi veliko število žrtev politične samovoljnosti, ki so bili brez stvarnih razlogov predčasno upokojeni. Zakaj naj bi si taki reveži, ki ne morejo živeti z nizkimi državnimi pokojninami, ne smeli za-

služiti še postrani toliko, da morejo preživeti sebe in otroke? Saj jim dveh polnih pokojnin itak ni mogoče doseči. Če pa je že treba odvzeti takim upokojencem pokojnino, naj bi jim dala država za to vsaj kako odpravnino ali odškodnino, saj je pravica do pokojnine vendar pridobljena pravica, kakršno jamči vsakemu državljanu občni državljanski zakonik. Bilo bi res treba, da se ti predpisi kar najprej odpravijo ali vsaj smiselno ublaže, da ne bodo z njimi prizadeti ravno najpotrebnejši in gmotno najslabotnejši drž. upokojenci. Tu bi bilo dovolj hvalnega dela za naše upokojenske organizacije, ki bi si mogle pridobiti velikih zaslug, če bi se jim posrečilo doseči odpravo teh krutih določb.

Vestnik

Zvišanje uradniških plač. Konec oktobra je beograjski dnevnik »Vreme« objavil vest — kakor je zadrževal, »iz dobro poučenih krogov« — da je vlada začela obravnavati uradniško vprašanje Finančni minister naj izdela predlog za spremembo sedanjega uradniškega zakona. To vest, ki je vzbudila splošno zanimanje je pa službena Agencija Avala demantirala, češ da finančnemu ministru o zvišanju uradniških plač ni nič znano, kakor tudi isti minister ni dal nobenih informacij o ti stvari. — Prav tako ni potrjena vest, da namerava vlada odпустiti omožene uslužbenke in hkrati oženjenim nameščencem plače tako zvišati, da bi mogli vzdrževati svoje družine.

Napredovanje poštnih uradnikov. Iz članka, ki ga je o tem vprašanju objavil ljubljanski »Slovenski poštar«, posnemamo, da je napredovanje poštnih uradnikov v Sloveniji skrajno nezadovoljivo. Sorazmerno je na področju ljubljanskega poštnega ravnanstva največ uradnikov, ki so upravičeni do napredovanja, pa vendar niso napredovali. Medtem ko je n. pr. v Beogradu napredovalo 25 % čakajočih, jih je v

Ljubljani bilo pomaknjenih v višjo skupino samo 2,6 %. Samo v splitskem ravnateljstvu je bilo še slabše, zato pa kaže odstotek napredovanih v Skoplju 26 %, na Cetinju pa 22 % upravičencev. V socialnem pogledu je prav tako slika zelo žalostna. Najmanj je sorazmerno napredovalo uradnikov, ki imajo nepopolno srednjo šolo. Zdi se, da velja to kot vodilo načelo, naj nižji uradniki dlje čakajo na napredovanje kakor višji. To načelo, ki ne kaže preveč socialnega umevanja, je tudi s fiskalnih vidikov nerazumljivo, ker gre pri napredovanju najnižjih položajev uradništva večinoma za zelo nizke razlike v plači.

Zastaranje terjatev nasproti državi. Znano je, da po čl. 81. še veljavnega zakona o drž. računovodstvu zastaravajo vse terjatve do države, ki niso bile pred koncem računskega leta, kateremu pripadajo, izplačane zato, ker niso mogle biti odredene za izplačilo, v petih letih od dne, ko je bilo računsko leto otvoreno. Vprašanje, kako je izračunati ta petletni rok, je bilo večkrat postavljeno in različno rešeno. V nekem konkretnem primeru je pa državni svet (razsodba št. 13.375/37 od 20. sept.

čudil, da se Bočka imenuje v luterščini Wottschkha!

Pokojni M. Markič omenja celo družbo besednih izvorov, na pr. Postojna (orel), imenovano po sveti ptici kakor Aquileia (Oglej), Vransko po vrani, Sežana po Suzani (slika v oltarju), Lancovo pri Radovljici po Lancu (Lamprehtu), Ceblovec po Cybeli, če ni morda prej po osebnem imenu Pecl (Peclovec, Beclovec, in naposled obrušeno Clovc). Petzl je imenec koroškega vojvode Bernharda ter ima inačice: Betz (od tod ital. »bezz« = denar z medvedovo podobo) ali Batz (od tod nemški denar Batten). Petz, Pözl, Pötzlein (Pötzleinsdorf bi bil naš Medveščak), Patz, Patzing, Putz, Putzl, itd. Pletersnik pozna »puc« = konjederec, ki bi bil lahko podlaga slovenskemu priimku »Puc«, a verjetnejši je izvor iz osebnega imena kakor tudi za »Pucelj«. S tem nočem reči, da je tudi nemška kri vmes: naši predniki so jemali krstna imena pri vseh možnih narodih, po njih so vzklili priimki. Če je »Škrlovec« v Kranju res od nem. rodbinskega imena Scherl, Schörl (sch se je v starini govorilo: sk, sh, slov. škoda je iz Schade), je dana tudi etimologija priimka Škerlj.

Razni kraji so krščeni po svetiščih: Maria Rain, Maria Wörth, Maria Lees. Poslednji Valvasorjev »les« ali gozd je pri nas danes že zmanjšan: Lesce. Poganske predhodnice takim svetiščem so bile čisto: Isis, Deméter, Megále Méter Kybéle (Magna Mater Cybele). Méter je dala po Markiču Mitrovico, Megale pa Megalesio. Iz slov. »Velika« bi bil koroški Velikovec, a nemški Völkermarkt bi bila preprosta etimologija za Velikermarkt. Vendar pripo-

minjam, da se mi zdi Glonarjeva razlaga po nekem slov. možu verjetnejša.

V. Steska je dal na svetlo seznam, ki ga je 1927. na Kureškem sestavil duhovnik M. Črtanec. Tu naletiš pripravne slovenske besede: brislja, krušnica (posoda za kruh), močnica (posoda za moko), itd. pa tudi tujke, n. pr. ložanje (it. lasagne). Francoski résumé nosi v 9 vrsticah 11 napak. Obče rečeno: korektura bi morala biti marsikje vestnejša!

Estetiko slovenske arhitekture je prikupno obdelal J. Karlovšek. Streha na čop je jako priljubljena: za njo poznam 12 izrazov!... Pri Šašljevih pregovorih sem se domislil za 10. avg. poslovice: Sv. Lovrenc — prvi jesenec (ki ga ni niti v Mohorjevi zbirki iz l. 1934)... M. Gaspari je ocenil znamenito delo etnografa A. Siča... Dr. M. Malnerič omenja ob črnomaljskem kolu m. dr. to, da ime deklice Brunke izvira iz stare nemščine: Albruna ali Alfruna, to se pravi »modra žena« (v knjigi o Dolenjski 1938., str. 100., stoji pomota: morda žena). To pripomnjo ponavljam za tiste učitelje, ki besede Brunke niso umeli v nekem berilu za osnovne šole.

Tehtno zbirko narodnega besedišča iz Gribel je priobčil urednik dr. Niko Zupanič ob svoji 60letnici. Govorica je v Griblah precej starinska: sem byl (ne: bil, niti biw), roditelj žen. stamostalnika na -i: malo dinaruf — malo muziki (= muzike). Enako obliko sem čul od pok. P. Turka iz Drage: Daj malo vodi (vode). Slovarček bi moral biti urejen po abecedi.

(Konec prih.)

1938.) razsodil to vprašanje takole: »Kot trenutek nastopa zastaranja se jemlje začetek tistega računskega leta, v katero je padel petletni rok iz prvega odstavka čl. 81. zak. o drž. računovodstvu. Tožiteljica je vložila prošnjo za izplačilo sporne terjatve 4. januarja 1935. leta, ki spada v proračunsko leto 1934/35., ki pa je bilo otvoreno 1. aprila 1934. Če torej po tem računamo od 1. aprila 1934. pet let nazaj, seže petletni rok iz § 81. cit zakona do 1. aprila 1929. leta — kot dne začetka otvoritve proračunskega leta 1929/30. Zato torej sporna zahteva tožiteljice ni zastarana za leto 1929/30., kakor je bilo to v odločbi ... napačno izračunano.« — Sicer je ta razsodba, kakor vse razsodbe drž. sveta, veljavna samo v dotičnem konkretnem primeru, vendar kaže, kako državni svet razlaga navedeno odločbo in kako izračunava zakonski petletni rok zastaranja. Zato more služiti to stališče kot odločujoče in zanesljivo vodilo tudi vsem upravnim uradom.

Prekoračenje državne meje. Ban je izdal naredbo proti neupravičenemu prehajanju preko državne meje. Kdor tajno ali na krajih, ki niso določeni za prehod, skuša prestopiti državno mejo, ali kdo jo prekorači in potuje po naši državi s tujimi potnimi listinami, ali kdor svoj potni list

da komu drugemu v uporabo za prekoračenje meje ali mu sicer pomaga pri tajnem prekoračenju državne meje, se kaznuje z globo do 1000 din, oziroma z zaporom do 20 dni. Če je dejanje kaznivo tudi še po drugih predpisih (policijskih, carinskih itd.), se kaznuje poleg tega tudi po zadevnih določilih.

Izguba pokojnine zaradi obsodbe. V 17. številki lista od 1. septembra smo objavili pod prednjim naslovom načelno odločbo splošne seje državnega sveta. V odločbi sami se je vrnila napaka. Popraviti je treba tam navedeni paragraf kazenskega zakonika, da se bo pravilno glasilo: § 49. k. z. (ne pa napačno § 149. k. z.). Toliko, da ne bo pomot.

Razstava kunčje kožuhovine, usnja in volne, ki jo je pred kratkim priredila Zveza društev rejcev malih živali v prostorih restavracije »Pri Šestici«, je našla zelo ugoden odmev med obiskovalci ter željo, da bi Zveza še večkrat priredila tako razstavo, kjer bi lahko prišli vsi zainteresirani na svoj račun s ceninim nakupom domače kožuhovine, usnja in volne. Opozorjamo, da je vse to blago stalno na ogled pri rejcih malih živali v Karunovi ulici 10, tik za trnovsko cerkvijo.

Iz organizacij

Razcepitev profesorske organizacije? V zvezi z upravno preureditvijo države in ustanovitvijo banovine Hrvatske, je prišlo tudi do vprašanja nadaljnjega obstanka profesorske organizacije. Zagrebška sekcija Jugoslovanskega profesorskega društva je izdelala predlog o preureditvi organizacije, tako da bi se zagrebška in splitska sekcija združile kot posebno Profesorsko društvo banovine Hrvatske, dosedanja organizacija bi se pa spremenila v Zvezo profesorskih društev kraljevine Jugoslavije. Ta predlog je zagrebška sekcija poslala svojim pododborom v izjavo, hkrati pa je o njem obvestila glavni odbor in vse druge sekcije. Glavni odbor je o tem vprašanju izdal pojasnilo, da smatra predlog za notranjo zadevo zagrebške in splitske sekcije, dokler se pododbori ne izjavijo in dokler obe sekciji glavnemu odboru ne predložita sprejetih sklepov oziroma predlogov. Glavni odbor z razumljivo pozornostjo spremlja to vprašanje, misli pa, da bi kakršna koli odločitev o njem zena krat bila če ne neumestna, pa vsaj prenapljena.

Zamenjava uniform. Na zadnjem obnem zboru Združenja zvaničnikov fin. kontrole je bil sprejet tudi predlog, naj organizacija pri pristojnem oddelku finančnega ministristva izposluje, da bodo uslužbenici beograjske mestne občine dobili drugo

uniformo, ker je sedanja tako zelo podobna uniformam organov finančne kontrole, da so se pogostoma dogodile že neprijetne zamenjave.

Obleke kemično čisti, barva, plisira in lika tovarna J. O. S. REICH.

Tridesetletnica železničarske organizacije. Dne 24. oktobra 1909. je bil v Trstu ustanovni občni zbor Zveze jugoslovanskih železničarjev. Udeležilo se ga je nad dve sto slovenskih železničarjev iz Trsta in po en zastopnik iz Gorice in Sežane. Na tem občnem zboru je bil izvoljen za predsednika Ivan Hochmüller, za podpredsednika Ivan Škerjanc in Josip Gulič. S tem je začela poslovati Zveza jugoslovanskih železničarjev. — Za tridesetletnico ustanovitve te slovenske narodno stanovske železničarske organizacije je objavil »Glasnik železničara i brodar«, organ UJNZB posebno številko z dolgo vrsto slovenskih člankov, posvečenih ustanovitvi in razvoju te važne železničarske organizacije, zraven pa tudi ustanovitvi in delovanju raznih drugih prosvetnih, človekoljubnih, gospodarskih in športnih društev slovenskih železničarjev. Iz nekaterih člankov bomo najvažnejše povzeli ob priliki.

Upokojenec

Odposlanstvo upokojencev v Beogradu. V dne 19. do 21. oktobra je bilo — kakor smo že zadnjič poročali — v Beogradu zastopstvo združenih upokojenskih organizacij in obiskalo razne odločujoče činitelje. Finančni minister, kateremu so odposlanci predložili težko življenje upokojencev, zlasti staroupokojencev in njihovih preostalih svojcev, je dal sestaviti odbor raznih strokovnjakov in jim naročil, naj prouče vprašanje in mu predlože svoje mišljenje. V tem komiteju je tudi zastopnik zagrebške organizacije upokojencev, g. Lovro Kalašič, fin. inspektor v p. Finančni minister je tudi obljubil, da se bodo pokojnine priznavale brez odlašanja. Glede pritožb zaradi kasnega in nerednega izplačevanja pokojnin, je minister odločil, da se morajo pokojnine povsod izplačati najkasneje do 5. dne v mesecu. Upokojenski zastopniki so bili tudi še pri gradbenem, vojnem, prometnem in poštnem ministru, kon-

čno tudi pri ministristvu za socialno politiko. Predložili so svoje zahteve glede odprave plačevanja kuluka, o izenačenju bivših avstro-ogrskih častnikov in o zvišanju pokojnin monopolnim delavcem in priznanju voznih ugodnosti zanje. Povsod so dobili ugodne vtiske. O doseženih stvarnih rezultatih bomo pa še poročali.

Izenačenje staroupokojencev. O tem so obširno govorili zastopniki upokojenskih društev na zadnjem sestanku v Zagrebu. Zahtevali so, naj se prejemi staroupokojencev brez odlašanja popolnoma izenačijo s prejemi novih upokojencev, ker ni pravično, da imajo poslednji nesorazmerno višje prejeme od prvih. Po poročilu v somborski »Naši reči«, ondotnem upokojenskem glasilu, »tvorijo izjemo po starem zakonu upokojeni učitelji in učiteljice ljudskih šol, ker njihova pokojnina — če so odslužili polna leta — znaša na mesec 433 din, osebna doklada 1760 din, rodbinska

doklada za ženo 120 din, vsega skupaj kosmatih 2313 din, razen tega so pa še oproščeni dolžnosti vplačevanja v uradniški pokojninski sklad.«

Odtegotanje kuluka. Somborska upokojenska organizacija se je obrnila na pri-

stojno finančno direkcijo s prošnjo, naj bi se kuluk odtegotoval upokojencem v 12 obrokih. Pobiral naj bi se torej sproti vsak mesec hkrati z drugimi davčinami in odbitki. Do zdaj navedena organizacija ni mogla doseči izpolnitve svoje prošnje.

Mi in radio

Mesečnik »Naša moč«, ki je glasilo za člane Vzajemne zavarovalnice in ki ima največjo naklado med vsemi listi Slovenije, je v novembrski številki pod zaglavjem: »Nova sezona v radiu se je pričela« opozoril na bogat spored, ki nam ga nudi naš radio, ter pravi, da velik del, ogromna večina našega naroda ni udeležena pri tem bogastvu. Nekaj nad 20.000 radijskih naročnikov v vsej Sloveniji pomeni premajhno številko. Nadalje pravi, da je treba omogočiti, da se bo pri nas radio razširil med vse sloje naroda, posebno pa še med kmetski in delavski stan.

K temu nam piše drž. uradnik z dežele: »Trideset let služim in četudi sem v VII. skupini, še nisem prišel do tega, da bi si nabavil radio, ker mi službeni prejemi ne zadoščajo niti za najpotrebnejše, a vsa dobrodelna in domoljubna društva se obračajo name za članarino, podpore in darove. Če hočem slišati radio, moram stopiti v kako pivnico, kar pa tudi ni vselej mogoče.

Trielektronski aparat »Telefunken 913« stane pri Radiodružbi v Ljubljani 2200 din. Ker živim v sreskem mestu, ki je industrijsko in trgovinsko središče, me je zanimalo, koliko aktivnih in koliko upokojenih drž. nameščencev je toli srečnih, da so

si radio že nabavili in da zmorejo naročnino in vzdrževalnino zanj. V tem mestu so prav vsi državni uradi, kakor sresko načelstvo, okrajno sodišče, davčna uprava, finančna kontrola, žandarmerija, katastrska uprava, merosodna postaja, državna gimnazija, meščanska in ljudska šola. Število aktivnega uradništva in upokojencev je torej veliko.

Toda čujmo in strmimo! Med aktivnimi drž. uslužbenci je samo 35 radionaročnikov in med upokojenci pa 17. Vsi ti drž. uslužbenci in upokojenci za bolezen niso nič zavarovani, kakor na pr. delavci. Vsi ti drž. uslužbenci imajo še težke čase pred seboj, če govorimo samo o krompirju, ki ga kmet pri vagonških nakupih prodaja po 1,10 din za kg, kar pomeni, da bo s prevoznimi stroški in trgovčevim zaslužkom silno drag. Iz poročila o občnem zboru Prosvetne zveze vidimo, da je število radionaročnikov od septembra 1938. do sedaj naraslo samo za 2975. Tudi v prihodnje na račun drž. nameščencev in upokojencev tega števila ne bo mogoče zvišati, če se ne zgodi kaj izrednega. Vsak verjnik si lahko nabavi radio, le drž. uslužbenec si ga ne more ali pa zelo težko. Kako dolgo naj še čakamo — da ne bo prekasno?«

Prosveta

Potujoča poštarska knjižnica. Združenje uradnikov ptt. stroke je izvršilo svoj načrt potujoče poštarske knjižnice. Ta poskus je popolna novost pri nas in je v državi gotovo to prva potujoča knjižnica. Navedena organizacija poštarnih uradnikov je nabavila veliko število sodobnih knjig leposlovne, vzgojne in deloma znanstvene vsebine, med njimi je tudi več mladinskih knjig, zastopani so pa najboljši naši pisatelji. Vse knjige so razdeljene v 34 zbirke, v vsaki je po 21 knjig. Te zbirke bo organizacija pošiljala svojim sekcijam, ki jih bodo obdržale vsaka približno po dva meseca in jih oddajale svojim članom naposodo. Vsaka sekcija oz. pododbor dobi po eno zbirko, ki jo mora, ko mineta dva meseca, odposlati drugemu pododboru oz. sekciji, dobi pa v zameno novo zbirko. Organizacija dela načrt za dodeljevanje teh zbirk, tako da bo polagoma vsaka sekcija dobila vse zbirke. Poskus je hvalevreden in je zelo zanimivo, kako se bo v praksi obnesel. Kaže pa, da se poštarska uradniška organizacija zaveda važnosti, ki jo ima prosveta za članstvo. Njeno kulturno delo bi moglo marsikatero druge naše strokovne organizacije posnemati.

Gledališke ugodnosti za delavce. Uprava ljubljanskega Narodnega gledališča je razglasila, da daje vsem delavcem, ki se izkažejo s posebnimi potrdili, katere izdaja Delavska zbornica, polovični popust za vse vstopnice na balkonu in galeriji v obeh gledališčih. Gledališka uprava pričakuje, da bo s tem dosegla večji obisk s strani delavstva, ki celotnih cen ne zmora, na drugi strani pa hoče s temi popusti omogočiti tudi delavcem obiskovanje gledališča kot kulturnega zavoda. — Bilo bi zelo umestno, če bi se enaki popusti dovoljevali tudi državnim uslužbencem in upokojencem, ki prav tako v premnogih primerih niso v stanju plačati cele vstopnine. Zlasti starejši upokojenci, ki se zaradi bolehnosti ne morejo poslužiti ugodnosti, ka-

tere nudi stalni abonma državnim uslužbencem, in pa tisti javni nameščenci, ki stanujejo daleč izven Ljubljane ali celo v podeželskih krajih, in ki zato ne morejo stalno obiskovati gledališče v Ljubljani, bi se takih ugodnosti gotovo radi v veliki meri posluževali.

Novo knjige

»Naš rod.« Letošnjo prvo številko lista je dala Mladinska matica tiskati v 26.000 izvodih. Lani se je lista tiskalo povprečno po 24.600 izvodov, leto prej samo 23.000. Najnižje stanje je bilo leta 1935., ko se je tiskal list v nakladi 19.500 izvodov. Prvo leto izhajanja je dosegel »Naš rod« celo 38.000, že leto kasneje pa je padel na 30.000 izvodov. Povprečno je pa znašala njegova naklada okrog 20.000 do 23.000, kar je za naše skromne razmere izredno visoko število in kaže kako dobra je organizacija Mladinske matice, hkrati je pa tudi najboljši dokaz, da je list mladim naročnikom všeč. V dvanajstih letih svojega obstanka je Mladinska matica razposlala med slovensko mladino 1.300.000 knjig. Slovensko učiteljstvo je na to važno kulturno delo upravičeno lahko ponosno.

V Knjigarni Učiteljske tiskarne v Ljubljani in njeni podružnici v Mariboru dobite vse pisarniške potrebščine za šolo in dom; knjige za šolanje svojih otrok; učila za vse šole; knjige znanstvene in leposlovne vsebine zase, za odraslo mladino, otroke, prijatelje in znanee; merila in razne merilne instrumente za šolo in praktično uporabo; papir »Jasnica« za kopiranje načrtov in skic. — V tiskarni se izvršujejo vsa v to stroko spadajoča dela od najnavadnejšega pa vse do najbolj finega večbarvnega tiska. — V knjigovoznici se vežejo knjige, brošure in izdelujejo najfinejša in ostala knjigoveška dela.

KROJAŠKI
ATELJE

Fran Igljč

LJUBLJANA - PRAŽAKOVA ULICA
Uradnikom znaten popust ali na obroke.

Izdeluje se za dame in gospode po najnovejših krojih. Lastna zaloga modnega blaga.

Priporočamo trdko
M. TIČAR
LJUBLJANA

za nakup pisarniških in šolskih potrebščin

Kralj. dvorni dobavitelj

ANTON VERBIČ

Telef. 2673

LJUBLJANA DELIKATESE
Skrbna postrežba! SPECERIJA

Najnižje cene
Sveže blago!

Zadruga državnih uslužbencev za nabavo potrebščin t. v. z. a. v.

Ljubljana, Vodnikov trg štev. 5 • Telefon štev. 4421

Širite
zadružno misel
med svojimi
tovariši!

Državni uslužbenci! Vaša nakupovalnica mora biti edino zadružna prodajalna. V zalogi ima vedno sveže specerijsko blago. Dostava na dom brezplačna. Preskrbuje kurivo, posreduje nakup manufakturnega blaga. Na zalogi ima vsakovrsten porcelan, emajlirano kuhinjsko posodo, jedilni pribor, ki ne rjavi, itd.